

Nro. 50.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indult Bétsből, Pénteken Junius 21-ik napján, 1811-ik
esztendőben.

B é t s.

Eő Csász. A. Királyi Felsége méltóztatott Titt. *Légrády Imre* hites Prokátor Urat, mind a' törvényes tudományokban tett nagy előmenetelére és tapasztalásaira, mind személybeli jeles tulajdonságaira való tekintetből; mellyeknek az e' végre ki rendelt szoros próba tételekben meg különböztetett jeleit adta, a' Fels. Kir. udvari Magyar Kantzelláriánál Udvari Agensnek kinevezni, a' melly végre, e' folyó Június 9-ik napján a' szokott hitet le is tette

A' múlt Május 24-dikén nevezetes próbát tettetett itt a' Vakok institutumában Fő tisztelendő Spendou Fő Pap és Cs. Kir. tanácsos Úr, mint Oskolák fő igazgatója, valami 20 nevendékekkel.

A' megjelent fő rangú nézők oly sokan voltak, hogy a' szalába bé nem tértek, melyre nézve ennekutánna hetenként is tesznek próbát a' nevendékek, tsötörtök napokon, midőn mindenek megjelenhetnek nézésekre. Az első próba tétel kézi munkákból állott. Többnyire kötöttek (strikoltak) a' nevendékek; egy fiú hálózott, egy más sinort vert; egy lyánka még vart is. Az idősebb közöttök tsirizes vagy enyves kemény papirosból (Pappe) dolgozott, és azt olyan színű papirossal borította bé, millyennel a' nézők között valamelyik kívánta. Egyéb próba tételeik: Vallástudományban, betűk esmeretében, kiálló írás olvasásában, hasonló kiálló vagy dombos betűkkel készült Kalendáriomnak használásában, ~~maschinikkal~~ és főben való számvetésben állott. Több mint 30 darab honnyi pénzt egymástól meg különböztetve elő tudtak mutatni a' nevendékek. Hasonló alkalmasságot mutattak különbkülömbféle vetemény és gabona magoknál megkülömböztetésekben, mellyek nékiek előmutattattak, azoknak természetesek 's használtatások módjának előadásával egyetemben. Bizonyos szoptató állatoknak jól festett figuráik hozattatván elő, nem tsak hogy azt megismérték a' nevendékek, hogy mellyik mit jelent, hanem tapogatósaik által azoknak még tagjaikat is mind eltalálták. Hasonló alkalmatosságot mutattak bizonyos föld kártyáknak esmeretekben, mellyek ugyan hasonlóképpen az ő tapogatózás béli lehetőségekhez képpest az ő számokra, de egyébaránt úgy vannak készítve, hogy a' közönségesektől alig lehet megismérni őket. Ezeken is olyan hamansággal megtalálták tapo-

gatás által, a' vizeket, határokat, és városokat, 's egyéb tárgyakat, hogy az egészséges szemű, hasonló idejű gyermekektől sem lehetet volna különbben kívánni, 's több e' félek, a' melly tárgyról még más alkalmatossággal is fogunk emlékezni.

Magyar Ország.

Néhány hetekkel ennekelőtte nagy lelkű hazánkia valóságos emberbaráttya, a' Magyar nyelvnek 's literatúrának nagy pártfogója és előmozdítója, Tekint. *Bessenyei Bessenyei György* Ur, több Tekint. Vármegyék Tábla Bírása, Tek. Bihar Vármegye Kovátsi helységében lévő Tuskulanumban, kedves atyafiainak 's barátinak szomorúságokra hasznos életét bérekesztette. Ez a' valóságos Magyar szívű kedves hazánkia, oskolájának végződése után mint igen szép és deli természetű ifjú a' Magyar Kir. testőrző serogbe vétettetvén, maga pallérozására minden szükséges eszközökkel élt, és a' Kir. szolgálattól üres óráit a' legpallérozottabb Európai nyelveknek, nevezetesen a' Német, Frantzia, és Anglus nyelveknek tanulásokra fordította, 's azokban olly nagy előmenetelt is tett, hogy mindenikben folyvást irt, 's beszéllett; Mindezeknek tanulások mellett nemzeti nyelvünknek pallérozásáról sem felejtkezett el, mellynek sok szép, és válogatott magyarsággal irt könyvei tsalhatatlan bizonyosságai lehetnek. Néhai d. e. kedves édes anyánk, és Királynénk *Mária Trésia* boldog uralkodása alatt, egy ideig a' Bétsi Csász. rakott könyvtárnak 2-ik Custosa vólt, és azon idejét is a' tudományoknak gyakorlásokra fordította, végtére reá unván a' nagy világra, 1784-ik eszten-

dőben nyugalomra lépett, és a' Tek. Bihar Vármegyében, Kovátsi kis örökségében, hólta napjáig valóságos filozófusi életet élt, 's tsendes napjait a' mezei gazdálkodásban, olvasásban, könyvírásban, és szíves barátival való társalkodásban töltötte el. Halála után végső akarata szerint, udvari kertjében, egy nagy árnyékos fa alatt ásott sírban temettetett el kedves atyafiaitól minden halotti tzeremónia nélkül.

E r d é l y.

Maros Vásárhelyről Május 12-dikén. A' szép mesterségekben gyönyörködő hazafiaknak jelenleni kívánja egy hazafi, hogy itten lakó *Nagy József* nevezetű Órásmester egy olyan elmés ezüst ivó pohárt készített, mellynek fenekébe egy az Anglus zsebbeli órákhoz minden részben hasonló, kis kerekekből álló mechanizmust alkalmaztatván, ennek segédelmé által a' pohár a' vendéglő asztalán magától elé 's hátra jár, az alatt pedig egy magyar nótát tökéletesen muzsikál. A' pohár mostanában a' Méltóságos Gróf Bethlen László Camerárius Úr ő Nga birtokában van, a' ki mint, a' hazafi talentumot betsülő, és elősegéleni szokott jó hazafi, ezen itt nevezett elmés hazánkiát is illendően megjutalmaztatta. Nagy József, mint tökéletes mechanikus, jó izléssel készült muzsikáló almáriumaira nézve, tekintet és figyelmetességet érdemel a' hazafiaktól.

Nagy Britannia.

London Május 31-dikén. A' Petersburgi Udarhoz rendeltetve lévő Portugallus követ a' hóltnapnak 28-dikán a' Deali kikötő helyben egy Fregatra ült, hogy a' Bálticum tenger felé elevezzen. Midőn hajóra ült, ágyúk dörgése által

tiszteltetett. Kedvező szél fúván, azonnal eltávozott az Anglus partok mellől.

Fényes pompával innepelték Londonban Május 28-dikán a' nagy *Pitt Villiam* születésének emlékeztető napját. A' legfőbb Londoni személyek vendégeskedtek együtt. A' hivatalosok öt százan voltak. *Lascelles* nevű Úr ült, mint vendéglő gazda, elől az asztalnál. Jobbja felől ült a' Lord Cancellárius, balja felől Hertzeg *Montrose*. Azután következtek a' Ministerek.

Az Anglus és Amerikai szabad Státusok között való hadakozás, úgy szólván aprójában már elkezdődött. A' Frantzia prédáló hajók szabadon vihetik 's viszik is már most az eltsípelt Anglus kereskedő hajókat bé az Amerikai kikötőhelyekbe, noha az Anglusok még eddig csak az olyan Amerikai kereskedő hajókat fogdosták el, a' mellyeket rajta értek, hogy az ő tőlük kiadatott tengeri törvény ellen valamelly Frantzia kikötő helybe akartak evezni, minekelőtte elébb Angliába megjelentek volna. E' képpen állították és vezették a' *Korki* kikötőhelybe az arany gyapjú nevű Amerikai hajót, a' melly gyapottal, viaszszal, riskásával 's egyéb e' félével terhelve, Bordeaux felé evezett Charlestonból.

Az *Union* nevezetű Amerikai hajó útasokat hozván Amerikából Doverbe, ezek azt az újságot beszélik, hogy mikor ez a' hajó Amerikából elevezett, az Amerikai katonaság a' partokon már mindenütt parantsolatot vett vólt az indulásra, és strázsára a' lakosok jártak.

A' Királyi gyalog testőrző seregnek egy része Portsmouthban hajóra ülni, és Kadix felé a' Gen, Grahám vezérlése alatt lévő ármádiához

evezni rendeltetett. — Obester Dückworth, a' ki Május 16-ikán *Albuhera* mellett elesett, az ezen nevű admirálisnak a' fia.

Régens ő Királyi hertzezsége, a' testvérét a' *Jorki* Hertzeget vissza tette a' Nagy Britanniái minden fegyveres seregek Generálissimusi hivatalába. A' Párisi *Journal d' Empire* írja a' Londoni *Star* nevű újságból, hogy Május 28-dikán igen számos udvari gyülekezet volt a' Régens Hertzegnél. Leg előbb Generálissimus Hertzeg *Jork* ment ő Királyi Hertzezsége eleibe audientziára. Azután ki ment ő K. Hertzezsége a' nagy szalába, a' hol a' sok udvarlók között legnevezetesebben, az Algieri, Amerikai, és Portugalus követekkel beszélgetett.

Spanyol Ország.

A' Párisi *Journal d' Empire* ilyen tudósítást adott ki a' Mádridi újságból a' *József Király* Páris felé való útjáról : —

„*Valadolid* Aprilis 28-dikán : A' Király ezen városon utazván által Páris felé, véghetetlen sokaság gyűit ki eleibe, a' melly ezer szerentséltető kiáltással harsogtatta a' levegőt. A' város tanácsa a' Corregidor vezérlése alatt együtt lévén szerentséje volt a' város kultsait ő Felségének bényújtani. Szállására érkezvén ő K. Felsége, azonnal maga eleibe botsátotta a' Polgári és katonai előljárokot. Mindenikkel különkülön beszélgetett. Végezetre közönségesen az ott jelenlévő Spanyolokhoz fordulván, így beszélgett nekik : —

„Ő Felségének nagy gyönyörűségére szolgál, hogy hűséges alattvalói között lehet; Párisba azért utazik, hogy Felséges testvérével a' felett

tanátskozzék, hogy Spanyol Országnak boldogságát mitsoda eszközök által lehessen legjobb módon helyre állítani; magokra a' Spanyolokra nézve igen fontos dolog az, hogy önnön Királyokat ezen nagy, és nemes lelkű igyekezetében segíljék; minden nyughatatlanságoknak és rendeltlenségeeknek (úgy mond), mellyek miatt a' Spanyolok még nyögni kénytelenítettek, egyedül tsak az Anglusok a' szerző okaik; ők adnak a' rebelliseknek fegyvert és munitziót; ők élesztik a' hazafiak közt való hadakozás tüzeit; ők ingerlik támadásra a' Spanyol plánta tartományokat (az Amerikai Koloniákat); ők kényszerítik ezeket arra, hogy magokat függetleneknek lenni hirdessék. De nem soká véget fog érni ez a' veszedelmes politica; a' nép' józanabb gondolkozású része fel fogja szeméit nyitni, és a' Királyhoz fogja magát tsatólni. „ — Azt is mondotta ő Felsége; hogy reményli, hogy nem soká vissza fog országába útazhatni.

Frantzia Birodalom.

Nem múlathatjuk el, hogy a' Napoleon Császár és Császárné ő Felségek' Cherburg felé a' tenger partjára tett útazásoknak körülállásaiból a' nevezetesebbeket rövideden ne említsük: — Május 25 dikén Caen városában való tartozkodások alatt a' Würtzburgi Hertzegtől, a' Montbelloi Hertzegnétől; és sok más nagyoktól kíséretve, azon ritka szerzeményeknek megnézegetésekkel töltötte Császárné ő Felsége idejét, mellyek ezen Departamentomból ószszve-gyűjtetve, és a' Város házának szalájában szép rendel ki rakattatva vóltak. Bizonyos Fábrikákból való tsipkéket és harisnyákat (Strümfiket) tsudálkozáissal

szemlélt ő Felsége; meg is vett sokakat azok közzül, a' mellyek figyelmetességét leginkább meg nyerték. Estvéli 9 órakor azon bálba menvén ő Felségek, mellyel a' Magistrátustól meg tiszteltettek. A' szalába való belépésekkor 300 drága öltözetű aszszonyságoktól fogadtattak; 21 szép öltözetű szüzek egy kosarat ajánlottak által ő Felségeknek, a' melly legritkább szövés, kötés, és egyéb ilyen ritka drágaságokkal volt tele. Leüvén a' Császár, Császárné, a' Würtzburgi Nagy Hertzeg, 's az Olasz Vitze Királyné, néhány fő aszszonyságok, egy *Cantate* által tisztelték ő Felségeket. A' tántzot a' Vice Király és a' Montebelloi Hertzegné kezdték el. Császárné ő Felsége is járt egy ánglus tántzot. A' Császár a' szalában széllyel járván, minden Aszszonyságokkal nyájason beszélgetett. Az úgy nevezett Császár-piatzon 11 órakor tűz játék, a' bálban 12-tókor, 300 személyre terített asztalnál, vendégség volt. Ő Felségek 11 órakor, a' többi vendégek 4-kor hagyták oda a' Bált.

Május 27 dikén Cherbourgba ennek a' híres kikötő helynek meg nézegetésével töltötték idejüket Császár és Császárné ő Felségek. Minden Línea hajóba és Fregátba bémének. Az idő az alatt igen szép és a' tenger igen tsendes volt. — Május 31-dikén estvéli 8 órakor Alenszonba, Június 2 dikán estve Chatresbe érkeztek ő Felségek.

Páris Jun. 6-dikán. Császár és Császárné ő Felségek Jún. 4 dikén reggel Chartres városát oda hagyván, az nap dél után 1 órakor St. Cloudban friss jó egészségben vissza érkeztek. A' birodalom' első wátosságában Párisban azonnal ágyuk dörgése adott hírt meg érkezések felől.

Az Eszlingi Hertzeg Marschal *Massena* már megérkezett Párisba. Ugyan oda meg érkezett Extremadurából Marschal *Mortier* is, kiről nem régen írtak volt a' közönséges levelek, hogy egészségének megromlása miatt útját akkor Mádritha vette volna.